

ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ СУСПІЛЬНИХ НАУК
Кафедра політології і державного управління

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
Декан факультету суспільних наук
/ Остапець Ю. О./
« 30 » червня 2025 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
МЕТОДИКА ВИКЛАДАННЯ ПОЛІТОЛОГІЇ У ВИЩІЙ ШКОЛІ

Рівень вищої освіти	Другий (освітньо-професійний)
Галузь знань	C Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини
Спеціальність	C2 Політологія
Освітня програма	Політологія
Статус дисципліни	обов'язкова
Мова навчання	Українська

Робоча програма навчальної дисципліни «**Методика викладання політології у вищій школі**» для здобувачів вищої освіти галузі знань С Соціальні науки, журналістика, інформація та міжнародні відносини спеціальності **С2 Політологія** освітньої програми «**Політологія**», другий (магістерський) рівень

Розробник: кандидат історичних наук, доцент кафедри політології і державного управління УжНУ **Басараб Володимир Ілліч**

ст.викладач кафедри політології і державного управління **Сорока Марина Олександрівна**

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні кафедри

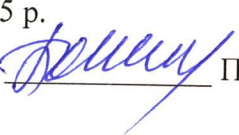
політології і державного управління

протокол № 10 від « 30 » червня 2025 р.

Завідувач кафедри Ключкович А.Ю.

Схвалено науково-методичною комісією **факультету суспільних наук**

протокол № 10 від «30» червня 2025 р.

Голова науково-методичної комісії Попадич О.О.

© Басараб Володимир Ілліч, 2025

© Сорока Марина Олександрівна, 2025

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2025

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС – 3	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 90	1-ий	1-ий
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин: для денної форми навчання: 2,1 аудиторних – 36 самостійної роботи студента – 54	2-ий	2-ий
	Лекції:	
	20	6
	Практичні (семінарські):	
	16	4
Вид підсумкового контролю: залік	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: усна	Самостійна робота:	
	54	80

2. МЕТА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Метою навчальної дисципліни «**Методика викладання політології у вищій школі**» є формування фахових знань та навичок щодо сучасних методів викладання політології, необхідних для самостійної роботи в аудиторії середньої школи та ВНЗ, формування навичок планування, організації і проведення занять.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню в здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

ІК – Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми дослідницького та/або інноваційного характеру у політичній сфері, що характеризуються невизначеністю умов і вимог, із застосуванням фахових досліджень та/або здійснення інновацій.

Загальні компетентності:

ЗК05. Здатність вчитися та оволодівати сучасними знаннями.

ЗК06. Здатність генерувати нові ідеї (креативність)

ЗК10. Дотримання засад толерантності та поваги до різноманітності і мультикультурності

Спеціальні (фахові) компетентності

СК01. Усвідомлення природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації.

СК02. Спроможність здійснювати фахову педагогічну та/або науково-педагогічну діяльність у закладах освіти

СК04. Здатність комплексно аналізувати владу та урядування, політичні системи, інститути та режими, політичні процеси та політичну поведінку у різних контекстах їх функціонування

СК05. Спроможність комплексно використовувати нормативну та емпіричну політичну теорію, методологію політичних досліджень та прикладного політичного аналізу.

СК06. Здатність використовувати широкий спектр концептів і методів для інтерпретації та аналізу політики на місцевому, національному, європейському та глобальному рівні.

3. ПЕРЕДУМОВИ ДЛЯ ВИВЧЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Передумовами вивчення навчальної дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі» є опанування таких навчальних дисциплін ОПІ «Політологія», другий (магістерський рівень):

ОК 02 Інформаційно-аналітична діяльність у політиці

ОК 03 Іноземна мова за професійним спрямуванням

ОК 04 Публічна політика та управління у країнах Центральної Європи

ОК 05 Етнополітика у країнах Центральної Європи.

4. ОЧІКУВАНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ

Відповідно до освітньої програми «Політологія», вивчення навчальної дисципліни повинно забезпечити досягнення здобувачами вищої освіти таких програмних результатів навчання (ПРН):

Програмні результати навчання	Шифр ПРН
Застосовувати для розв'язування складних задач політології розуміння природи та значення політики як специфічного виду людської діяльності та особливої сфери пізнання, включаючи розвиток уявлень про політику та її сучасні інтерпретації, особливостей реалізації влади у різних політичних системах, їх соціально-економічного, історичного та соціокультурного контексту.	ПРН01
Вільно спілкуватись усно і письмово українською та англійською мовами при обговоренні професійних питань, досліджень та інновацій в сфері політології.	ПРН03
Планувати, оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт відповідно до встановлених вимог.	ПРН05
Здійснювати управління складною діяльністю у сфері політики, політології та у ширших контекстах, розробляти плани і заходи з їх реалізації, забезпечувати якість освіти, оцінювати ефективність і результативність діяльності.	ПРН07

Очікувані результати навчання, які повинні бути досягнуті здобувачами освіти після опанування навчальної дисципліни «Методика викладання політології у вищій школі»

Очікувані результати навчання х дисципліни	Шифр ПРН
Створювати відкрите освітньо-наукове середовище, сприятливе для здобувачів освіти та спрямоване на забезпечення результатів навчання.	ПРН01
Використовувати державну та іноземну мову як усно, так і письмово на рівні, достатньому для ефективної професійної комунікації, розуміння іншомовних наукових текстів та підготовки до викладання політології.	ПРН03
Організувати освітній процес на основі студентоцентрованого, компетентнісного, контекстного підходів та сучасних досягнень освітніх, педагогічних наук, управляти навчально-пізнавальною діяльністю, об'єктивно оцінювати результати навчання здобувачів освіти.	ПРН05
Розробляти і викладати освітні курси в закладах вищої освіти, використовуючи методики, інструменти і технології.	ПРН07

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

1. залік;
2. модульна контрольна робота;
3. усні відповіді під час практичних (семінарських) занять;
4. презентація case study, алгоритму практичної діяльності як форм індивідуальної роботи студента;

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю: виступ на практичних (семінарських) заняттях, розробка case study, алгоритму практичної діяльності

Форма модульного контрольного оцінювання: письмова контрольна робота.

Форма підсумкового семестрового контролю: усний залік.

При визначенні оцінки за модуль враховуються результати модульного контрольного оцінювання та поточного контролю під час навчальних занять, результати колоквиумів, виконання контрольних робіт, самостійної та індивідуальної роботи. Максимальна оцінка з кожного модульного контролю – 100 балів.

Підсумкова модульна оцінка з навчальної дисципліни визначається як середнє арифметичне результатів усіх модульних контролів та виставляється за 100-бальною шкалою

Здобувач, який за результатами модульних контролів отримав від 0 до 34 балів, повинен до проведення підсумкового семестрового контролю покращити цю оцінку принаймні до показника не менше 35 балів.

Знання, вміння та навички здобувачів оцінюються через визначення якості виконання конкретизованих завдань. Кількісна оцінка певного поточного контролю за конкретним видом навчального заняття визначається як сума балів за окремі види навчальної роботи. Максимальна кількість балів, яку може отримати здобувач за результатами поточного контролю протягом одного модуля – 50.

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти (поточний контроль, Модуль1)

Поточне оцінювання та самостійна (індивідуальна) робота					Модульна контрольна робота	Сума
T1	T2	T3	T4	T5		
5	5	10	20	10	50	100

T1, T2 ... – теми

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

(поточний контроль, Модуль2)

Поточне оцінювання та самостійна (індивідуальна) робота				Модульна контрольна робота	Сума
T6	T7	T8	T9		
7	10	7	6+20	50	100

T4, T5... – теми

Оцінювання окремих видів навчальної роботи з дисципліни

Вид діяльності здобувача вищої освіти	Модуль 1		Модуль 2	
	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)	Кількість	Максимальна кількість балів (сумарна)
Практичні (семінарські) заняття	5	30	3	30
Алгоритм практичної діяльності	-	-	1	20
Case study	1	20	-	-
Модульна контрольна робота	1	50	1	50
Разом		100		100

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання теоретичних завдань на модульній контрольній роботі (максимальна кількість за 1 завдання – 16-17 балів):

0-5 – здобувач не володіє навчальним матеріалом та не в змозі його висвітлити;

6–8 балів – здобувач не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни, не розкриває зміст теоретичних питань;

9–12 балів – здобувач відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень, записує основні статистичні показники, але здатний до глибокого, всебічного аналізу, обґрунтування та аргументації, не користується необхідною літературою;

13–15 балів – здобувач достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, в основному розкриває зміст теоретичних запитань, використовуючи при цьому обов'язкову літературу, послуговується науковою термінологією, але при висвітленні деяких питань не вистачає достатньої глибини та аргументації;

16-17 балів – здобувач у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, глибоко та всебічно розкриває зміст теоретичних запитань та практичних завдань, використовуючи при цьому обов'язкову та додаткову літературу, вільно послуговується науковою термінологією.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Форма підсумкового семестрового контролю: залік.

Результат підсумкового контролю визначається як середньоарифметичне значення модулів. Якщо здобувач погоджується з набраною кількістю балів, ця оцінка може бути виставлена в екзаменаційну відомість. Якщо здобувач не отримав достатньої кількості балів (менше 60) або не погоджується з підсумковою оцінкою, то він складає іспит Максимальна оцінка, яку можна отримати під час іспиту – 100 балів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою
90 – 100	A	відмінно
82-89	B	добре
74-81	C	
64-73	D	задовільно
60-63	E	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

6. Програма навчальної дисципліни

6.1. Зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Загальні основи методики викладання у вищій школі

Тема 1. Методика викладання політології як наука про цілі, зміст, форми, методи і засоби викладання соціально-політичних дисциплін

Методологія та методична система політологічної освіти. Предметна сфера та завдання методики викладання у ВШ. Вища школа як ключовий елемент системи вищої освіти. Місце вищої школи в системі освіти.

Основні категорії педагогіки: освіта, навчання, виховання, навчальний процес, зміст, закономірності, принципи, форми організації, методи навчання та виховання. Методологічні категорії, які забезпечують впровадження інноваційних технологій в методику викладання у ВШ.

Наукові засади викладання у ВШ: методологічні; науково-педагогічні; логічні; психолого-педагогічні. Забезпечення цілісності, системності й логічної послідовності викладання СПД.

Інформаційно-предметний (курси підготовки бакалаврів і магістрів, навчальні плани), науково-методичний (навчальні програми, посібники, підручники, словники, практикуми, наочність, розклади занять, форми контролю), психолого-педагогічний (диференціація слухачів, системи і методи навчання) і духовний (професійна і особистісна компетентність, майстерність і педагогічна творчість) зміст викладацької діяльності.

Функції викладання: пізнавальна; навчальна; установча (методична); виховна; контрольна. Засоби викладання: навчальна, наукова і методична література; фактичний матеріал; засоби наочності і технічні засоби навчання; публіцистика, твори художньої літератури і мистецтва.

Форми навчання в системі керованого навчального процесу:

- аудиторні (лекції, консультації, іспити, заліки, семінарські заняття);
- позааудиторні (основна форма самостійної роботи студентів) поділяється на: - навчально-дослідницька робота (робота з науковою книгою, написання рефератів, ессе); - науково-дослідницька робота (написання курсових і дипломних робіт, участь у роботі теоретичних конференцій).

Загальні особливості організації навчального процесу у вищій школі.

Цілі навчання як основний чинник у навчально-політологічному процесі і головний критерій його результатів. Основні цілі викладання у ВШ: набуття студентами глибоких і міцних знань із науково-політичних наук; вироблення у студентів навичок застосування набутих політологічних знань для вирішення політичних проблем; оволодіння студентами політології як методології та методики наукового пізнання політичних явищ і процесів.

Основні принципи (керівні ідеї) навчання: науковість, системність, єдність раціонального і емоціонального, предметно-орієнтованого і особистісно-орієнтованого навчання, теоретичного і емпіричного знання, доступність, наочність, активність у навчанні, зв'язок вивчення політології з життєвою практикою.

Тема 2. Методи навчання, їх класифікація

Поняття методу навчання. Підгрунття для вибору методів викладання: аудиторія, навчальний матеріал, культурні фактори, індивідуальний стиль викладача, стилі навчання. Прийоми як елементи, складові частини методу. Логічні, організаційні, технічні прийоми.

Класифікація методів навчання: за джерелами отримання знань (словесні, наочні, практичні); за логікою засвоєння знань (історичний, логічний, аналітичний, синтетичний, метод аналогії); за характером і рівнем пізнавальної діяльності студентів (пояснювально-ілюстративний, проблемний, частково-пошуковий, дослідницький). Залежно від характеру дидактичних завдань: - методи набуття нових знань (лекції, робота студента з книгою); -

методи закріплення знань; - методи формування вмій та навичок; - методи перевірки та оцінки знань (контрольні роботи, іспити, заліки).

Принципи застосування форм і методів навчання. Критерії вибору методів навчання. Загальні і приватні методики викладання в вишах.

Інші інструменти вибору форм навчання та учіння: індивідуальний стиль викладання і навчання; досвід студентів, навчальне середовище). Конус досвіду Дейла. Піраміда навчання. Традиційні та інноваційні (активні) методи навчання. Навчання у співробітництві (кооперативне навчання) як альтернатива традиційному навчанню та технологія конструювання знань студентів у взаємодії.

Методи закріплення вивченого матеріалу. Види психолого-педагогічного впливу: прямий, опосередкований, логічний доказ, переконання, наслідування, привчання, навіювання, педагогічне заохочення та покарання, особистий приклад віри, надії і любові.

Тема 3. Місце і роль лекції у навчальному процесі

Місце академічної лекції у початковому процесі. Історична еволюція університетської лекції. Переваги та недоліки лекції. Основні функції лекції: освітня; мотиваційна; виховна; організуюча.

Основні вимоги до лекції з політології у ВНЗ. Структура навчальної лекції та методичні вимоги до її основних елементів. Західні вчені про типову структуру лекції. Вступ. Основна частина. Висновки.

Основні етапи підготовки викладача до лекції. Відбір найбільш суттєвого, головного з теми, що розробляється, та складання плану лекції. Неперервність роботи над змістом лекції.

Види вузівських лекцій: вступна, ознайомча, настановча, нормативна, інструктивна, підсумкова, оглядова. Особливості методики читання окремих видів лекцій з політології. Види нетрадиційних лекцій: лекція-есе, міні-лекція, бінарна лекція, лекція з наперед задуманими помилками, відео-лекція, лекція екскурсія. Деякі методичні особливості підготовки лекції і лекційного курсу з політології для майбутнього викладача. Поради до конспектування лекцій студентами в епоху технологічного прогресу.

Умови ефективного проведення теоретичних занять. Основні вимоги до мови лектора. Ораторське мистецтво лектора. Темп читання та обсяг навчальної лекції. Керування часом, контроль за динамікою та ритмікою змістовного навантаження, викладацька творчість. Поради викладачу в процесі викладання: як подолати хвилювання; як виглядати впевнено; як ставити запитання аудиторії; як працювати із запитаннями слухачів.

Тема 4. Семінарські заняття: основні форми проведення, освітні та виховні завдання

Семінарське заняття як метод викладання та контроль знань студентів. Основні функції семінарського заняття: освітня, контролююча, виховна. Освітні та виховні завдання, які розв'язуються з допомогою семінарських занять. Переваги та недоліки семінару. Лекція і семінар - головні форми навчального процесу, співвідношення між ними.

Класифікація семінарських занять. Семінар у вигляді розгорнутої бесіди, семінар з елементами індивідуальної й групової роботи зі зміни формулювання питань плану, семінар-зустріч, семінар із прослуховуванням доповідей і переглядом презентацій.

Методика підготовки до семінарського заняття. Структура семінарського заняття: вступ, обговорення питань, відповіді на запитання, заключне слово викладача або висновки, основні вимоги до них. Зміст та структура методичної розробки до семінарського заняття.

Методики проведення семінарів: навчальної, традиційної, орієнтованої на викладача і тренуючої, інноваційної, орієнтованої на студента, їх сильні та слабкі сторони. Проблеми поєднання різних форм та видів семінарського заняття при викладанні політології. Початок семінарського заняття. Вступне слово викладача. Методика опитування студентів на семінарському занятті. Прийоми активізації пізнавальної діяльності студентів на семінарі. Інтерактивні методи навчання на семінарах як елемент демократизації учбового процесу на

прикладом зарубіжного досвіду. Оцінка і облік знань студентів. Забезпечення викладачем більш успішної мотивації студентів до вивчення політології протягом семінарів.

Тема 5. Самостійна робота та методика контролю знань студентів в контексті політологічного знання у ВНЗ України

Місце і значення самостійної роботи студентів у навчальному процесі. Форми самостійної роботи студентів у навчальному процесі: підготовка до аудиторних занять, виконання завдань, підготовка письмових робіт. Проблеми підготовки методичних матеріалів для СРС: варіабельність завдань, індивідуальний підхід, постійне оновлення. Робота над оригінальними політологічними текстами як основа СРС. Особливості самостійної роботи студентів у сучасних умовах.

Види самостійної роботи студентів: аудиторна; позааудиторна: навчально-дослідницька; науково-дослідницька.

Форми науково-дослідницької роботи: написання курсових робіт; написання кваліфікаційних робіт; написання конкурсних студентських праць; участь у наукових конференціях.

Форми активізації самостійної праці. Аналіз методичних цілей викладача щодо окремих видів самостійної праці. Творчі роботи як елемент мотивації студентів до вивчення соціально-політичних наук. Методика підготовки презентації теми, колоквиуму, есе, кросворду.

Планування та організація самостійної роботи студентів. Організація контролю за самостійною роботою студентів у навчальному процесі.

Система контролю знань студентів у вищих навчальних закладах. Поточний і підсумковий контроль, його функції. Організація поточного контролю у вищих навчальних закладах. Модульний контроль.

Залік, іспит як форми підсумкового контролю та методика їхнього проведення. Вимоги до складання екзаменаційних білетів. Передіспитові консультації, оглядові лекції, самостійна праця. Функціональні відмінності усних та письмових іспитів. Методика опитування студентів на іспиті.

Види контрольних завдань: експрес-контроль, опитування, контрольна робота. Оцінювання успішності та навчання студентів. Типи і форми оцінювання: 1) кваліфікаційне, формаційне, діагностичне, підсумкове; 2) вхідне, поточне, проміжне, підсумкове та ін. Застосування тестових методик для оцінювання політологічних знань, їхні переваги та обмеження. Вимоги до складання тестових завдань.

Оцінювання як зворотний зв'язок та чинник вдосконалення викладання навчальної дисципліни. Методика оцінювання і шкала оцінок. Критерії оцінки знань, умінь і навиків. Рейтингова система контролю й оцінка знань студентів: принципи організації, умови використання, переваги та недоліки.

Модуль 2. Практичні аспекти викладання у вищій школі

Тема 6. Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування

Поняття активні методи навчання. Класифікація активних методів. Методичні форми активізації навчання. Неімітаційні традиційні форми занять: проблемна лекція, семінар, евристична бесіда, дискусія, диспут. Імітаційні форми занять: аналіз конкретних ситуацій, імітаційні вправи, ігрове проектування, тренінги, ігри, розв'язування конфлікту, драматизація.

Генерування нових ідей як спосіб розвитку критичного мислення. Нетрадиційні методи викладання. Кейс-метод (метод конкретних ситуацій) як провідний метод формування професійних умінь викладача. Застосування аналізу політичних ситуацій та завдань. Використання різних методик «мозкового штурму» в навчанні. Ефективність ігрових форм

навчання суспільно-політичним дисциплінам. Запрошення громадсько-політичного діяча на заняття. Метод розробки документації.

Діалогічні методи навчання: їх переваги та недоліки. Види діалогічних методів навчання: діалог, дискусія, диспут, полеміка, евристична бесіда, дебати. Роль викладача в проведенні дискусії. Дискусії та дебати як інтерактивні методи навчання. Принципи організації дискусії, методика підготовки і проведення групової дискусії (вибір теми, формулювання питань для обговорення, розробка сценарію дискусії). Види дискусій, їх характеристика та методика проведення: «круглий стіл»; «форум»; «судове засідання»; «техніка акваріуму»; «міжгрупове обговорення».

Дебати – як рольові інтелектуальні змагання, в яких одна команда аргументовано доводить певну тезу, а інша – опонує їй. Функції дебатів. Прийоми дебатування. Формати дебатів та методика їх проведення: Політичні дебати, Дебати Лінкольна-Дагласа, Дебати Теда Тернера. Британський формат парламентських дебатів. Дебати Карла Поппера.

Ділові ігри та методика їх використання в навчальному процесі. Основні ознаки ділових ігор. Можливості й вимоги методу ділової гри. Позитивні фактори в застосуванні ділових ігор. Навчальні ділові ігри. Виробничі ділові ігри. Дослідницькі ігри. Принципи побудови та проведення ділових ігор. Етапи створення ділової гри. Методика проведення ділових ігор: «Хочу стати президентом», «Зустріч кандидатів у депутати міської ради з виборцями», «Виборча кампанія», «Метро». Нетрадиційні ділові ігри «Гайд-парк ХІХ століття», «Салон Джорджа Еліота». Види навчальних ігор: політичний КВК, політичний диктант, політичний бій, Ігри-змагання, політична гра-вікторина «Що? Де? Коли?».

Метод проектів як спільна діяльність викладача та студентів, спрямована на пошук вирішення значимої навчальної або дослідницької проблеми. Етапи реалізації методу проектів навчальному процесі: визначення проблеми та проблемної ситуації; обговорення проблеми; пошук способів вирішення проблеми (висунення учасниками проекту гіпотез); організація малих груп співробітництва, розподіл групових ролей, обговорення в групах стратегії дослідження, джерел інформації, способів оформлення результатів; самостійна дослідницька та пошукова діяльність студентів відповідно до визначених у малих групах завдань; проміжні обговорення та дискусії, оформлення результатів; презентація результатів (захист проекту); прогнозування нових проблем, як наслідку отриманих результатів; самооцінка, зовнішня оцінка.

Тема 7. Організація дистанційного навчання у вищій школі

Дистанційна освіта як особлива форма, що поєднує елементи очного, очно-заочного, заочного навчання на основі нових інформаційних технологій і систем мультимедіа. Сутність і основні поняття дистанційного навчання. Характерні риси дистанційного навчання. Сучасні технології дистанційного навчання: кореспондентська, мережева та змішана. Основні платформи дистанційного навчання: Moodle, Google Classroom, Skype, Zoom, Microsoft Team та ін.. Особливості проведення лекцій та семінарських занять online, організації самостійної роботи та оцінювання. Переваги та недоліки дистанційного навчання. Проблеми поєднання та адаптації очного та дистанційного форматів навчання.

Викладач з політології в системі дистанційного навчання. Переваги і недоліки дистанційного навчання. Розвиток дистанційного навчання в Україні та його перспективи. Виявлення ставлення до використання дистанційного навчання з політології.

Тема 8. Планування навчальної роботи

Планування навчальної роботи, його значення в підвищенні ефективності навчального процесу і позааудиторної роботи.

Система планування навчальної роботи і вимоги до неї. Групування планів в залежності від характеру і об'єктів планування.

Матеріальне забезпечення і дидактичні засоби навчання. Організація і планування роботи викладача по предмету. Календарно-тематичний план, його призначення і зміст.

Навчально-методичний комплекс предмету. Засоби унаочнення і технічні засоби, їх значення, роль і місце в загальній системі роботи викладача.

Модульне навчання. Система розробки модульного навчання, методика розробки рейтингової оцінки.

Напрямки роботи Вченої Ради ВНЗ, ради факультету, кафедр; нові підходи до індивідуальних планів викладачів, аспірантів, магістрантів, докторантів. Навчальні плани спеціальності політологія, робочі плани і розклад занять, програми курсів окремих дисциплін з політології у порівняльному контексті.

Тема 9. Етика відносин викладача і студента

Поняття етики у викладанні суспільних дисциплін. Етичні норми діяльності викладача вищої школи: стосовно професії, стосовно студентів, стосовно колег. Академічна доброчесність.

Особистісні взаємини викладача та студента. Індивідуальний підхід викладача до студентів. Типологія особистості студента і викладача вищої школи.

Педагогічний контакт як досягнення взаєморозуміння, спільних поглядів і взаємодії у вирішенні педагогічних завдань. Рольові позиції педагога в контакті.

Професійно-педагогічне спілкування. Стили і моделі спілкування педагога. Поняття педагогічної техніки. Педагогічна техніка як джерело педагогічної майстерності. Майстерність спілкування в процесі лекційного викладу матеріалу.

Викладач політології як об'єкт навчання та викладання у вищій школі: поняття звань, наукових ступенів та посад. Ознаки професорсько-викладацького складу у ВНЗ в умовах реформування вищої освіти. Специфіка праці фахівців-політологів в Україні у вишах. Виклики в роботі викладача ВНЗ в умовах демократії та Болонського процесу. Академічна мобільність викладачів політології у вишах, їх участь у міжнародних асоціаціях, програмах та конференціях.

Тема 10. Європейська інтеграція та її вплив на викладання політології в Західній Європі

Вища школа в контексті інтеграції в сфері освіти в Західній Європі. Демократичні основи політики вищої освіти в Європі. Останні тенденції освітньої політики Європейського Союзу.

Особливості вищої освіти України в контексті приєднання до Болонського процесу. Місце політологічного знання у вищій освіті стосовно Закону про вищу освіту 2017 року. Зміни та реформи організаційного характеру під час розвитку демократії. Поняття стандарту вищої освіти за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти за спеціальністю 052 «Політологія». Зміни у змістовному характеру вивчення політології у державному освітньому стандарту дисципліни. Вимоги якості підготовки бакалаврів. Зміни в організації навчального процесу з викладання політології в останні роки та в зв'язку з пандемією. Навчання через дослідження. Підготовка здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії (кандидата наук) та доктора наук у закладах вищої освіти.

Діяльність політологічних асоціацій по впровадженню політологічної освіти у вишах України. Сучасний стан викладання політології у вишах України, деякі особливості, та загальні методики її навчання в вишах України.

6.2. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	усього	денна форма					усь ого	Заочна форма				
		л	п	ла б	ін д.	с.р.		л	п	лаб	інд.	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1. Загальні основи методики викладання у вищій школі												
Тема 1. Методика викладання політології як наука про цілі, зміст, форми, методи і засоби викладання соціально-політичних дисциплін	8	2				6	10	2				8
Тема 2. Методи навчання, їх класифікація	8	2	2			4	8					8
Тема 3. Місце і роль лекції у навчальному процесі	8	2	2			4	10	2				8
Тема 4. Семінарські заняття: основні форми проведення, освітні та виховні завдання	8	2	2			4	8					8
Тема 5. Самостійна робота та методика контролю знань студентів в контексті політологічного знання у ВНЗ України	10	2	2			6	10		2			8
Разом за модулем 1	42	10	8			24	46	4	2			40
Модуль 2. Практичні аспекти викладання у вищій школі												
Тема 6. Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування	10	2	2			6	10	2				8
Тема 7. Організація дистанційного навчання у вищій школі	10	2	2			6	8					8
Тема 8. Планування навчальної роботи	8	2				6	8					8
Тема 9. Етика відносин викладача і студента	8	2	2			4	8					8
Тема 10. Європейська інтеграція та її вплив на викладання політології в Західній Європі	12	2	2			8	10		2			8
Разом за модулем 2	48	10	8			30	44	2	2			40
Усього годин	90	20	16			54	90	6	4			80

6.3. Теми практичних (семінарських, лабораторних) занять

N з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Методи навчання, їх класифікація	2	
2.	Місце і роль лекції у навчальному процесі	2	
3.	Семінарські заняття: основні форми проведення, освітні та виховні завдання	2	
4.	Самостійна робота та методика контролю знань студентів в контексті політологічного знання у ВНЗ України.	2	2
5.	Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування	2	
6.	Організація дистанційного навчання у вищій школі	2	
7.	Етика відносин викладача і студента	2	
8.	Європейська інтеграція та її вплив на викладання політології в Західній Європі	2	2
Разом:		16	4

5. Самостійна робота (денна форма)

N з/п	Назва теми	Кількість годин	
		денна	заочна
1.	Методика викладання політології як наука про цілі, зміст, форми, методи і засоби викладання соціально-політичних дисциплін	6	8
2.	Методи навчання, їх класифікація	4	8
3.	Місце і роль лекції у навчальному процесі	4	8
4.	Семінарські заняття: основні форми проведення, освітні та виховні завдання	4	8
5.	Самостійна робота та методика контролю знань студентів в контексті політологічного знання у ВНЗ України.	6	8
6.	Інтерактивні технології навчання у вищій школі та принципи їхнього застосування	6	8
7.	Організація дистанційного навчання у вищій школі	6	8
8.	Планування навчальної роботи	6	8
9.	Етика відносин викладача і студента	4	8
10.	Європейська інтеграція та її вплив на викладання політології в Західній Європі	8	8
Разом:		54	80

6.4. Індивідуальна робота

Індивідуальна робота студента з курсу «Методика викладання політології у вищій школі» включає:

- **Перший модуль:** Розробка плану-конспекту/презентації лекції або семінарського заняття з курсу «Методика викладання політології у вищій школі» або «Іміджелогія».
- **Другий модуль:** Підготовка методичної розробки "Самостійна робота студентів".

6.5. Інструменти, обладнання та програмне забезпечення, використання яких передбачає навчальна дисципліна

В умовах використання формату онлайн-навчання із застосуванням мережі Google Meet та середовища E-learn названі засоби, методи та форми визначаються за домовленістю зі здобувачами і в залежності від зручного виду взаємодії, застосовуються з допомогою існуючих функцій групових чатів та відеоконференцій.

Для ефективного засвоєння тематики є можливість демонстрації необхідних матеріалів на робочому столі комп'ютерного технічного засобу під час занять і семінарів. Зокрема, у разі потреби, під час онлайн-заняття можна надати доступ до свого екрану, щоб показати презентації або іншу тематичну інформацію на робочому столі.

Планування лекційних і практичних (семінарських) занять, модульних контрольних робіт, звітування за індивідуальну та іншу передбачену програмою роботу зі студентами, а також підсумкова перевірка знань у формі іспиту здійснюється заздалегідь за допомогою прив'язки до Google-календаря. Синхронізація запланованих заходів виконується автоматично на всіх зручних для їх проведення пристроях.

7. РЕКОМЕНДОВАНІ ДЖЕРЕЛА ІНФОРМАЦІЇ

Навчально-методичне забезпечення:

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: навчально-методичний посібник. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf
2. Гніденко М.П., Вишнівський В.В. Сучасна методика викладання у вищій школі: Навчальний посібник. Київ: ДУТ, 2019. 127 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_1709_43961204.pdf
3. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: монографія / Д. П. Антюшко, В. С. Володавчик, Л. І. Сеногонова та інші. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с. URL: <http://dSPACE.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8989/2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
4. Каплінський В. В. Методика викладання у вищій школі: навч. посібник [рец. Г. С. Тарасенко, А. І. Анцибор]. Київ: КНТ, 2017. 223 с. URL:

<https://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB%D0%B0%D0%B4%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F.pdf?id=1cce4002-ce8d-4991-809f-f0fcd3d3994b>

5. Навчально-методичне забезпечення навчальної дисципліни «Методика викладання у вищій школі» для другого (магістерського) рівня вищої освіти ОНП «Освітні, педагогічні науки (Педагогіка вищої школи)» / укладач: Кірдан О.Л. URL: <https://moodle.dls.udpu.edu.ua/course/view.php?id=8288>
6. Теорія і методика викладання в вищій школі. Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посіб. Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 URL: https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf

Основна література:

1. Волкова Н.П. Інтерактивні технології навчання у вищій школі: *навчально-методичний посібник*. Дніпро: Університет імені Альфреда Нобеля, 2018. 360 с. URL: https://www.pedagogic-master.com.ua/2022/Volkova_1.pdf
2. Гніденко М.П., Вишнівський В.В. Сучасна методика викладання у вищій школі: *Навчальний посібник*. Київ: ДУТ, 2019. 127 с. URL: https://duikt.edu.ua/uploads/1_1709_43961204.pdf
3. Горбатенко І. А. Розвиток європейської політичної науки: сучасні тенденції. URL: <http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/123456789/19581/1/Gorbatenko%2C%20I..pdf>
4. Гронлунд Норман Е. Оцінювання студентської успішності: *Практ. посіб.* К.: Навчально-методичний центр «Консорціум із удосконалення менеджмент-освіти в Україні», 2015. 312 с.
5. Гула Л. Впровадження інтерактивних технологій у вищих навчальних закладах. *ЛЮГОС: Збірник наукових праць*. 2019. Т.5. С. 41–45. URL: https://dspace.mnau.edu.ua/jspui/bitstream/1234_56789/5968/1/впровадження.pdf
6. Гурська О. Підготовка студента та викладача до семінарського заняття (на прикладі суспільствознавчих дисциплін). *Проблеми підготовки сучасного вчителя*. №8 (Ч.2), 2013. С.46-52. URL: http://www.library.udpu.org.ua/library_files/probl_sych_vchutela/2014/8_2/7.pdf
7. Динаміка присвоєння вчених звань в Україні (2001-2017) <http://aphd.ua/dynamika-prysvoieniia-vchenykh-zvan-v-ukrani-2001-2017/>
8. Етика дистанційного навчання: збірник матеріалів семінару, (м. Київ, 9 вересня 2021 р.). Київ: Київський регіональний центр НАПрН України, 2021. 72 с. URL: https://lawmaking.academy/wp-content/uploads/KRC_conf_Etyka_Sentyabr_2021_1638957299.pdf
9. Закон “Про вищу освіту” від 01.07.2014 № 1556-VII// URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/print1391950419561429>
10. Інновації в освіті: перспективи розвитку: матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції [м. Тернопіль, 20 травня 2021 р.]. Тернопіль: ЗУНУ, 2021. 357 с. URL: <http://dspace.wunu.edu.ua/bitstream/316497/42195/1.pdf>
11. Інтерактивні методи навчання у вищій школі: *монографія* / Д. П. Антюшко, В. С. Володавчик, Л. І. Сеногонова та інші. Харків: Видавництво Іванченка І. С., 2022. 189 с. URL: <http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/8989/2022.pdf?sequence=1&isAllowed=y>
12. Каленський А.А. Професійно-педагогічна етика майбутніх викладачів в зарубіжних дослідженнях. *Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України*. Серія: Педагогіка, психологія, філософія. 2015. Вип. 220. С. 37-42. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvnu_ped_2015_220_8

13. Коробченко А.А. Теоретичні основи організації самостійної роботи студентів вищих навчальних закладів. URL: http://archive.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/Nvmdpu/texts/articles/2008/08_02kaatoo.pdf
14. Мадрига Т., Кобець Ю. Розвиток політичної науки: світовий досвід та національна практика. *Вісник Прикарпатського університету*. Політологія. Випуск 12 . 2018.
15. Малихін О. В., Павленко І. Г., Лаврентьева О. О., Матукова Г. І. Методика викладання у вищій школі: *навчальний посібник*: МОН України. Київ: КНТ, 2017. 261 с.
16. Мартиненко С., Європейський простір вищої освіти: тенденції розвитку та пріоритети. URL: [file:///C:/Users/asus/Downloads/ocvit_2013_2_22%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/asus/Downloads/ocvit_2013_2_22%20(1).pdf)
17. Мачинська Н.І. Сучасні форми організації навчального процесу у вищій школі: *навчально-методичний посібник* / Н.І. Мачинська, С.С. Стельмах. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2012. 180 с.
18. Мельничук І.М. Особливості застосування інтерактивних ігор у вищому навчальному закладі URL: http://www.nbu.gov.ua/e-journals/Vnadps/2010_4/10mimvzn.pdf
19. Методика викладання у вищій школі: *навчальний посібник* /О.В. Малихін, І.Г. Павлецько, О.О. Лаврентьева, Г.І. Матукова. Київ: КНТ, 2014. 262 с. URL: https://elibrary.kdpu.edu.ua/bitstream/0564/342/1/%D0%BC%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D0%BA%D0%B0_%D0%B2%D0%B8%D0%BA%D0%BB_%D0%B2%D0%B8%D1%89_%D1%88%D0%BA.pdf
20. Методичні рекомендації ведення дебатів Карла Поппера / Упор. Е. Ламах, Марданенко В., Галушко В. URL: http://www.odessa.debate.com.ua/ukr/material/ukr-hb/hb_all.htm
21. Мирошниченко В.О. Використання сучасних інформаційних технологій: формування мультимедійної компетентності (для спеціальності історія)/ Центр навчальної літератури, 2017. 296 с.
22. Мистецтво бути викладачем: практичний. посібник / А. Брінклі, Б. Десантс, М. Флемм та ін.; за ред. О.І. Сидоренка; пер. З англ. К.: НМЦ "Консорціум із удоск. менеджмент-освіти в Україні., 2003. 144 с. URL: https://e-tk.lntu.edu.ua/pluginfile.php/1985/mod_resource/content/0/mistectvo_buti_viclladachem.pdf
23. Михайличенко О.В. Суспільно-політичні та гуманітарні науки: теорія, історія та методика навчання: *Навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів*/ Суми: СумДПУ ім. А.С.Макаренка, 2011. 347 с.
24. Навчальний посібник з курсу «Професійна етика вищої освіти» для осіб, що навчаються в магістратурі за спеціальністю «Педагогіка вищої школи» / А.П. Алексеєнко, К.І. Карпенко, Л.О. Гончаренко, В.В. Дейнека. Харків: ХНМУ, 2015. 77 с. URL: <https://repo.knmu.edu.ua/bitstream/123456789/11219/3/%D0%9F%D1%80%D0%BE%D1%84%D0%B5%D1%81%D1%96%D0%B9%D0%BD%D0%B0%20%D0%B5%D1%82%D0%B8%D0%BA%D0%B0%20%D0%B2%D0%B8%D1%89%D0%BE%D1%97%20%D0%BE%D1%81%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%B8.pdf>
25. Навчання дебатів: Збірка матеріалів для керівників дебатних клубів та вчителів, які навчають дебатів і дискусій / Автор-укладач: І. Сущенко. К.: 2013. 32 с.
26. Наказ Міністра освіти і науки України від 25.04.2013 № 466 «Про затвердження Положення про дистанційне навчання// <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0703-13#Text>
27. Науменко С. О. Етика у дистанційному навчанні. Етика Інтернет-спілкування. Блог присвячений етиці та моралі спілкування у мережі Інтернет (створений на базі Українського Центру Вищої Освіти). URL: <http://e-ethics-ua.blogspot.com/p/378.html>
28. Організація та проведення дебатів для дітей і молоді: *Навчально-методичний посібник* / Упор. Д. Таран, А. Коновалов. Х.: ХМЦДМ, 2008. 58 с.
29. Організація та проведення лабораторних, практичних та семінарських занять: *метод. рек. для викладачів* / І.С. Грищенко, С.В. Огарь,

- В.М. Кутенюва, І.І. Светочева. Х.: НФаУ, 2014. 22 с. URL: <https://nuph.edu.ua/wp-content/uploads/2016/12/8C.pdf>
30. Особливості організації навчально-виховного процесу США. URL: <https://ped.bobrodobro.ru/39762>
 31. Особливості організації навчально-виховного процесу у ВНЗ МВС Великобританії. URL: <https://ped.bobrodobro.ru/39758>
 32. Палагнюк М. Особливості проведення семінарського заняття у вищому правоохоронному навчальному закладі / М. Палагнюк, Ф. Лімбах, І. Палагнюк. *Науковий вісник Ужгородського університету. Серія: Педагогіка. Соціальна робота.* 2016. Вип. 1. С. 203-207. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvuuped_2016_1_51.
 33. Попій І. В. Політика академічної мобільності: спроба концептуалізації. *Вісник ХНУ імені В.Н. Каразіна.* Серія: Питання політології. Харків, 2017. Вип. 31. <file:///D:/Downloads/9588-Article%20Text-18961-1-10-20171115.pdf>
 34. Рашкевич Ю.М. Європейська Кредитна Трансферно-накопичувальна система (ЄКТС). URL: file:///C:/Users/asus/Downloads/Kyiv-18%2010%202013-2_ECTS%20%20.pdf
 35. Рижак Л. Гуманізація вищої освіти України в контексті Болонського процесу URL: <http://dspace.nbuv.gov.ua/bitstream/handle/123456789/27460/02-Ryzhak.pdf?sequence=1>
 36. Роз'яснення МОН щодо деяких питань практичної реалізації положень нового Закону України "Про вищу освіту". URL: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=247526620
 37. Ситнік Т. Місце й роль інтерактивного навчання у системі інноваційних технологій в закладах вищої освіти. *Вісник Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького. Серія: "Педагогічні науки".* № 4 (Грудень 14, 2021). URL: <https://ped-ejournal.cdu.edu.ua/article/view/4364>.
 38. Ставицька І.В. Інформаційно-комунікаційні технології в освіті / І. В. Ставицька URL: <http://confesp.fl.kpi.ua/ru/node/1103>
 39. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 052 "Політологія". URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/vishcha-osvita/zatverdzeni%20standarty/2020/07/052%20Politolohiya.pdf>
 40. Стрельников В., Брігченко І. Сучасні технології навчання у вищій школі. URL: <http://library.kr.ua/elib/strelnikov/posibnyk-Strelnikov.pdf>
 41. Сучасна лекція: методика підготовки і проведення. *Навч. посібник* / О.І.Безлюдний, О.М.Коберник, О.Л. Кірдан та ін. Умань: Візаві, 2017. 118 с.
 42. Сучасні інформаційні технології в науці та освіті : *навчальний посібник* / С. М. Злепко, С. В. Тимчик, І. В. Федосова та ін. Вінниця : ВНТУ, 2018. 161 с.
 43. Сучасні інформаційні технології в освіті і науці: *3 Всеукр. наук. Інтернет конф., 26-27 березня 2021 р.* : (зб. матеріалів) / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т імені Павла Тичини, Ін-т інформаційних технологій і засобів навч. НАПН України [та ін.] ; [редкол.: Медведєва М.О. (голов. ред.), Ткачук Г.В., Жмуд О.В., [та ін.]. Умань: Візаві, 2021. 194 с.
 44. Теорія і методика викладання в вищій школі. *Конспект лекцій з навчальної дисципліни: навч. посіб.* Київ: КПІ ім. Ігоря Сікорського, 2018. 116 с. URL: https://cpsm.kpi.ua/Doc/pvsh_lek_phd.pdf
 45. Туркот Т.І., Коновал О.А. Лекція у вищій школі: технологія підготовки та проведення. URL: <http://www.kspu.edu/FileDownload.ashx/%D0%A2%D1%83%D1%80%D0%BA%D0%BE%D1%82.pdf?id=27184308-2f4e-40e5-bcfb-bd9ec45129cb>
 46. Філоненко М.М. Майстерність педагогічного спілкування: Особливості спілкування "викладач-студент", Психологія спілкування // Бібліотека українських підручників URL: http://libfree.com/110811432_psihologiyamaysternist_pedagogichnogo_spilkuvannya.html#584

47. Хорошайло О. Використання інноваційних технологій і прийомів для організації самостійної роботи студентів (аналіз зарубіжного досвіду). URL: http://innovations.kmpu.edu.ua/ENFV/2011_1/11kossrs.pdf
48. Шляхтун П. П. Методика викладання соціально-гуманітарних дисциплін: *навч. посіб.* К.: ВЦ «Академія», 2011. 224 с.
49. Яковенко Ю.Л., Корзюк О.В. Нові ролі та функції викладача вищої школи в сучасних умовах. *Теорія і методика професійної освіти*. 2020. Вип. 23. Т.2. С.139–143. URL: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2020/23/part_2/30.pdf
50. Яремчук С. С. Методика викладання соціології і соціогуманітарних дисциплін : *навч. посібник*; 2-е вид., переробл. і доповн. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 296 с.

**Результати перегляду
робочої програми навчальної дисципліни**

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)

Робоча програма перезатверджена на 20__ / 20__ н.р. без змін; зі змінами (Додаток ____).

(потрібне підкреслити)

протокол № __ від «__» _____ 20__ р. Завідувач кафедри _____

(підпис) (Прізвище ініціали)